

Nr 481

Av herr Hedlund m. fl., *angående sysselsättningsmöjligheterna för äldre arbetskraft.*

(Lika lydande med motion nr 433 i Första kammaren)

Den allt snabbare strukturomvandlingen inom näringslivet och därmed följande företagsnedläggelser medför särskilda påfrestningar för den äldre arbetskraften. Under perioder med allmän konjunkturdämpning accentueras den äldre arbetskraftens problem. KSA-utredningen visade i sitt delbetänkande, SOU 1967: 62, att arbetslöshetsrisken stiger kraftigt med åldern. Förutom att det redovisade materialet visade att den relativa arbetslösheten är högre i de äldre åldersgrupperna framgick att det finns ett tydligt samband mellan åldern och arbetslöshetstidens längd. De äldre får gå arbetslösa längre tid än de yngre.

Under de senaste åren har dessa problem blivit än mer framträdande. Trots att det för närvarande råder högkonjunktur, är sysselsättningsproblemen svåra på många håll i landet, främst i de s. k. skogslänen. Den äldre arbetskraften drabbas i ökande utsträckning av denna arbetslöshet. I september 1969 var enligt vad som framgår av statsverkspropositionen 57 % av de arbetslösa 55 år eller äldre mot 43 % vid motsvarande tidpunkt ett år tidigare.

Det är nödvändigt att samhälle och näringsliv genom effektiva åtgärder garanterar den äldre arbetskraften en god trygghet till arbete och inkomst. En allmän arbetslöshetsförsäkring är av särskild betydelse för stora grupper av äldre. Denna angelägna reform kan inte få fördröjas längre. I avvaktan på KSA-utredningens förslag i ämnet har ett särskilt omställningsbidrag införts för arbetslösa i åldrarna 60—66 år och i särskilda fall för arbetslösa ner till 55 års ålder, vilket givetvis för många betytt förbättrad trygghet.

Stor vikt måste i sammanhanget naturligtvis också tillmätas pensionsförhållandena, särskilt frågan om pensionsåldern. I en annan motion har vi föreslagit sänkning av den allmänna pensionsåldern från 67 till 65 år. Pensionsåldern skall dessutom såsom redan är fallet vara rörlig så att förtida uttag och uppskjutet uttag medges. Dessutom bör en vidgning av möjlighet till förtidspensionering komma till stånd. Vi betraktar en sänkning av den allmänna pensionsåldern som en angelägen jämlikhetsreform, som skulle för de arbetslösa som befinner sig i de högsta åldersgrupperna vara en lös-

ning på arbetslöshetsproblemet — under förutsättning att de önskar upphöra med fullt förvärvsarbete om försörjningen ordnas genom pensionering.

För äldre personer, som vill kvarstå i arbetslivet, är det naturligtvis viktigast att de får möjlighet till detta. Detta gäller inte endast dem som är under pensionsåldern utan också till stor del sådana, som passerat denna. För många äldre är det ett livsvillkor att få stanna kvar i arbetslivet även efter pensionsåldern. Det måste anses vara en synnerligen väsentlig uppgift för samhället att medverka till att sysselsättningsmöjligheter bereds den äldre arbetskraften.

I första hand synes följande böra uppmärksammas.

1) Arbetsförmedlingen bör lägga särskild vikt vid att placera arbetslös äldre arbetskraft på den öppna arbetsmarknaden.

2) Den arbetsmarknadspolitiska utbildningen skall vara särskilt inriktad på att utbilda äldre arbetskraft för lämpliga sysselsättningar.

3) Det är viktigt att samhället genom skyddade sysselsättningar, arkivarbeten, näringshjälp och s. k. hemarbeten medverkar till sysselsättningsmöjligheter för kategorier av äldre arbetskraft, som behöver sådant stöd.

4) Beredskapsarbeten måste anordnas för äldre lokalt bunden arbetskraft. Naturvårds- och miljövårdsarbeten är härvid lämpliga.

5) Ett förbättrat uppsägningskydd är av vikt särskilt för den äldre arbetskraften.

6) En aktiv lokaliserings- och regionalpolitik har en förstahandsuppgift i att medverka till sysselsättningsmöjligheter åt äldre, ofta lokalt bunden arbetskraft.

7) Av särskild betydelse för den äldre arbetskraften är att ATP-avgiften inte uttages under ett antal år före pensionsåldern. Avgiftsuttaget kan upphöra vid 55 år.

Man kan konstatera, att samhällets åtgärder för den äldre arbetskraften intensifierats under senare år. De områden, som berörs i punkterna 1—4 ovan, har redan förhållandevis god aktivitet men behöver ytterligare förstärkas. Frågan om uppsägningskydd är under utredning. Lokaliseringspolitiken har hittills inte på önskvärt sätt kunnat fylla den uppgift vi angivit under punkten 6. Men även på detta område pågår utredning.

Särskild vikt fäster vi i detta sammanhang vid punkten 7, som avser en förhållandevis enkel åtgärd, som bör kunna bli av stor positiv betydelse för den äldre arbetskraften. Avgift till tilläggs pensioneringen erläggs för löner som utbetalas till arbetstagare under 65 års ålder. Utan att rubba på de grundläggande principerna för tilläggs pensioneringen skulle man kunna sänka denna åldersgräns, över vilken ingen avgift till tilläggs pensioneringen uttages. För de tidigare åren måste avgiftsuttaget då bli högre än för närvarande för att de inlevererade avgiftsbeloppen inte skall minska totalt sett. Därmed skulle de äldres situation på arbetsmarknaden förbättras. Den regionala obalansen skulle minska, och i viss utsträckning skulle situationen

för låginkomstnärningarna förbättras. Rätten till pension skall givetvis bibehållas oberoende av avgiftsbefrielser.

Såsom angivits har samhället redan inlett en förhållandevis god aktivitet för arbetsmöjligheter åt äldre arbetskraft. Vi har pekat på ett par väsentliga möjligheter till effektivisering. Men lika viktigt är det att de olika åtgärderna är samordnade, så att de tillsammans utgör ett effektivt handlingsprogram. Endast på så sätt kan ju olika åtgärder, som är nödvändiga och angelägna, avvägas på ett riktigt sätt i förhållande till varandra. Det synes oss lämpligt att den av oss förutsatta utredningen även får i uppdrag att upprätta ett sådant handlingsprogram. De ovan angivna punkterna bör härvid kunna tjäna som ett underlag.

I särskild motion göres hemställan om att frita äldre arbetskraft från avgift till tillägspensioneringen.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam parlamentarisk utredning om tryggande av sysselsättningsmöjligheter för äldre arbetskraft genom upprättande av ett samlat handlingsprogram på grundvalen av i motionen angivna punkter.

Stockholm den 27 januari 1970

Gunnar Hedlund (cp) Thorbjörn Fälldin (cp) Johannes Antonsson (cp)

Lars Eliasson (cp) Nils G. Hansson (cp) S. G. W. Wahlund (cp)
i Sundborn i Skegrie

Sven Vigelsbo (cp) John Eriksson (cp) Gunnar Larsson (cp)
i Bäckmora i Luttra
